

Pædagogisk læreplan for Krudthuset 2023

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	3
Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan	6
Pædagogisk læreplan	8
Fælles pædagogisk grundlag	9
Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	10
Pædagogisk læringsmiljø samt	17
fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø	17
Samarbejde med forældre	21
Børn i udsatte positioner	23
Sammenhænge	25
Inddragelse af lokalsamfundet	28
De seks læreplanstemaer	31
Alsidig personlig udvikling	31
Social udvikling	34
Kommunikation og sprog	36
Krop, sanser og bevægelse	37
Natur, udeliv og science	40
Kultur, æstetik og fællesskab	44
Evalueringskultur	46

Hvem er vi?

Krudthuset er en aldersintegreret institution, beliggende i det hyggelige Jonstrup tæt ved skov og sø samt Flyvestation Værløse.

Vi har lige knap 100 børn fordelt på 33 vuggestuepladser og 66 børnehavepladser. Vi har tre stuer i både vuggestue og børnehave med ca 11 og 22 børn samt ca. 25 ansatte.

Personalet består af en dagtilbudsleder, 62 % pædagoger, 38 % pædagogmedhjælpere og to køkkenassistenter. Derudover har vi fra tid til anden pædagogstuderende, praktikanter og vikarer i huset.

Vi lægger vægt på en dagligdag, der skaber de bedste muligheder for trivsel og læring for børnene samt et tæt og velfungerende forældresamarbejde. I vores profil ønsker vi at stille skarpt på **natur, bæredygtighed og bevægelse**. Det fremgår i vores pædagogiske læreplan, som danner baggrund for den pædagogiske praksis.

I forlængelse heraf arbejder vi med:

- ✚ Naturpædagogisk praksis inspireret af *De Grønne Spirer* under Friluftsrådet, og vi er i flere år blevet hædret med det grønne spireflag.
- ✚ Genanvendelighed i børnehøjde; vi har bl.a. implementeret 100 % affaldssortering, som børnene er en aktiv del af.
- ✚ Sanser & kropsbevidsthed. Vi arbejder med en bevægelsesbaseret hverdag, hvor vi kan tilbyde børnene kropslig udfoldelse i trygge rammer, og hvor der tages højde for den enkeltes udviklingsniveau.

Vi forstår læring som en proces, der foregår overalt i børnenes hverdagsliv set i forhold til tre læringsrum; **aktiviteter** planlagt af de voksne, **rutinerne** som udgør den daglige struktur samt **børnekulturen**, hvor børnenes egne aktiviteter og leg er i fokus. Vi har desuden fokus på at lave inspirerende og stimulerende læringsmiljøer inde såvel som ude, hvilket betyder at vi bl.a. arbejder med legezoner.

Derudover er vores pædagogiske profil omdrejningspunktet i valg af pædagogisk strukturerede temaer og emner; vi har øje for at børnene skal have mulighed for at bevæge sig hver dag og tilegne sig bevidsthed om egen krop, opleve udelivet på tæt hold, mærke jord under neglene og samtidig passe på vores natur og miljø.

I Krudthuset er vi meget optagede af overgangspædagogik. I børnenes Krudthustid har vi især fokus på tre store skift nemlig barnets start i vuggestue, overgangen fra vuggestue til børnehave og endelig barnets start i FFO.

Inden vuggestuestart tilbyder vi at en pædagog kommer på besøg i hjemmet, og møder forældre og barnet på hjemmebane.

I skiftet fra vuggestue til børnehave forsøger vi at gøre overgangen glidende. Vi tilbyder aktiviteter på børnehavens legeplads hvor både pædagoger fra vuggestuen og børnehaven deltager. Det kommende børnehavebarns nye stue besøges i måneden før start først en gang ugentligt, og den sidste uge før start hver formiddag, hvor børnene spiser og sover med på den nye stue.

Fra august har vi gruppen som skal starte i skole året efter i kikkerten. Vi tager på koloni med de kommende skolebørn, og begynder at vurdere hvilke udfordringer vi skal have i fokus indtil FFO start.

Vores samarbejdspartnere i overgangen til skole er Vingesus og Jonstrup Skole. Foruden de aktiviteter vi tilbyder i vores eget hus, har vi aktivitetsdage med børnene fra Vingesus, så de to børnegrupper nærmer sig hinanden. Når FFOstarten nærmer sig besøger vi flere gange FFO'en som har til huse på Jonstrup Skole, her er Vingesus også med. I april kommer de "nye" voksne fra FFO'en på besøg i Krudthuset.

Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan

På baggrund af oplæg fra dagtilbudsleder og faglige fyrtårne, har både medarbejdere og forældrebestyrelsen drøftet analysen af den seneste periodes PEF, som er vores planlægnings- og evaluerings redskab i Furesø samt anden pædagogisk dokumentation. Det har givet anledning til justering af læreplanen. De retningsgivende refleksioner er opdaterede og der er beskrevet nye eksempler på den pædagogiske praksis ind i den pædagogiske læreplan.

Ud fra analysen og drøftelserne har dagtilbudsleder konkluderet følgende om børns oplevelser og hvordan det pædagogiske læringsmiljø indfrier vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag.

Opsamling:

Børns oplevelser og børns perspektiver:

Vi vil gerne udfordre alle til nysgerrigt at møde verden og lære nyt både om sig selv og andre. Dette gør vi i Krudthuset ved at forsøge at følge børnenes spor. Ved "at følge spor" forstår vi børnenes interesser, ønsker og oplevelser kombineret med udviklingstrin og givne muligheder.

Det er vigtigt for os at følge børnenes tempi, nogen er hurtige andre mere eftertænksomme og ting skal have tid til at lejre sig. Der kan være eksempler hvor børnene er færdige med en aktivitet, men hvor de voksne har en anden plan. Her skal vi som personale være gode til at mærke børnene, og være klar til at overveje om der skal skiftes spor, eller om det giver god mening at gennemføre aktiviteten. Enkelte har brug for støtte og opmuntring –et lille skub. Til grund for disse valg er der altid en pædagogisk faglig vurdering.

Vi vil i den kommende periode sætte mere fokus på, hvornår vi følger børnenes spor og hvornår vi fagligt vælger at følge planen.

Vi vil i den kommende periode også sætte mere fokus på børns medbestemmelse og derved deres demokratiske stemme. Have børnene mere med i planlægningen og evalueringen, i det omfang deres udvikling tillader det.

Hvordan har vi indfriet vores pædagogiske læreplan og det pædagogisk grundlag:

Det pædagogiske læreplan ønsker vi at opfatte som et arbejdsredskab og som en ryggrad for vores arbejde. Det pædagogiske grundlag er fundamentet for vores arbejde, og med et godt kendskab til Den styrkede pædagogiske læreplans seks læreplanstemaer vil vores egen Pædagogiske læreplan give god mening.

Når vi for eksempel tilslutter os at alle børn skal have konkrete erfaringer med naturen og lyst til at udforske den, er det fantastisk når det faktisk sker.

Vi har i børnegruppen 3-6 år oplevet at en gruppe børn, efter flere skovture med opmærksomhed på det som kribler og krabler selv imiterer forskellige dyr. Der var en gruppe, som havde hæftepuder på både hænder og fødder, og som kunne kravle alle vegne, og senere samme dag en gruppe som var myg der ville stikke.

Et andet eksempel, som hører under Alsidig personlig udvikling foregår ved spisebordet.

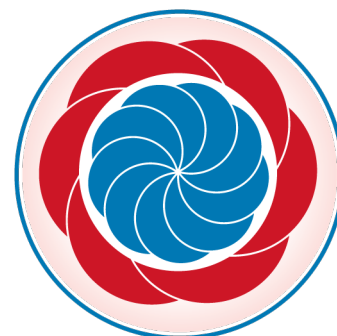
Otte børn sidder og spiser. De er mellem tre og seks år og mange er ivrige og vil gerne til orde. De yngste børn har lidt svært ved at blive hørt, men pludselig rækker Knud tre år hånden op. Han sidder roligt og prøver at få øjenkontakt med den voksne. Den voksne ser ham, og beder de andre om, at lade ham få taletid. Efterfølgende rækker alle hånden op og skiftes til at høre på hinanden.

Det var Knud som selv fandt en måde at blive hørt på og han viste deltagelses kompetence.

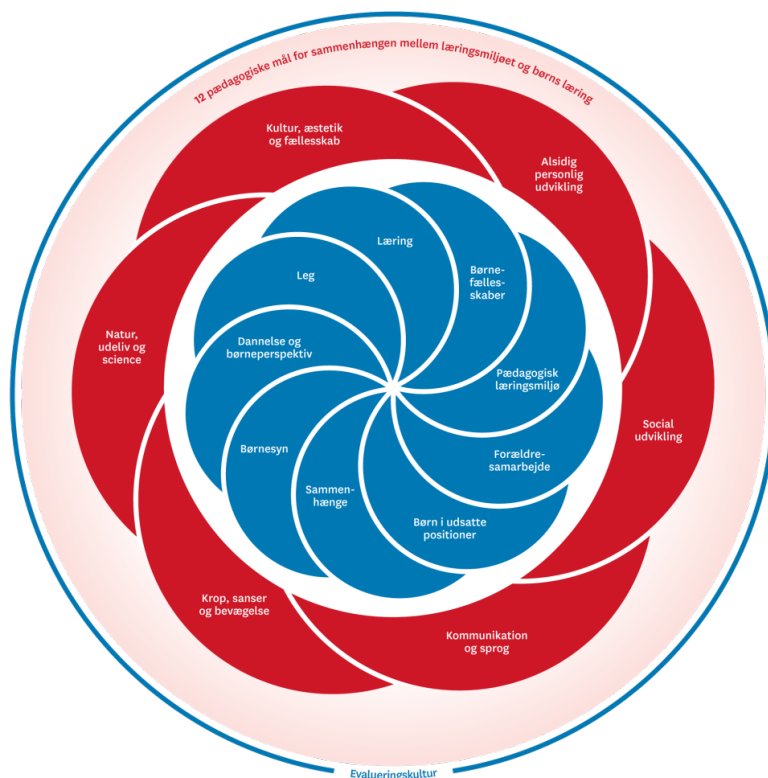
Pædagogisk læreplan

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen Den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold.

Læreplanen er et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde. Børnenes perspektiv og børnefællesskabet skal inddrages og læreplanen skal tage højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov.

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, det blå centrum i "blomsten" samt de seks læreplanstemaer, de røde kronblade på "blomsten" og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Dagtilbudslederen har ansvaret for at udvikle den omkransende evalueringskultur.

Fælles pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

De centrale elementer i den styrkede læreplan er:

- ❖ Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.
- ❖ Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- ❖ Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- ❖ Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- ❖ Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- ❖ Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- ❖ Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- ❖ Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- ❖ Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Barnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv. Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, det pædagogiske personale er ansvarlige for.

Furesø kommunes [Børne- og ungepolitik](#) beskriver de overordnede rammer for:

- Demokrati & Medborgerskab
- Læring & Læringsmiljøer
- Fællesskab & Inklusion
- Forældre & Forældresamarbejde
- Faglig indsats & Sammenhænge
- Den generelle forbyggende indsats

Dannelse og børneperspektiv. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Børn i dagtilbud skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Furesø Kommune beskriver i det fælles lærings- og dannelsessyn hvordan vi forstår begrebet dannelse og hvordan vi skaber dannelsesmuligheder for børn i dagtilbud, vi siger det kort: "at blive til nogen i små og store fællesskaber". [Fælles lærings- og dannelsessyn](#). Dannelsesperspektivet kobler sig til læringsbegrebet og beskriver samspillet mellem barn og dets verden.

Leg. Leg har en værdi i sig selv. Leg er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem blandt andet børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutiner.

I **Furesø Kommunes** fælles lærings- og dannelsessyn <https://www.furesoe.dk/politik/politikker-og-planer/dagtilbud-og-skole/det-faelles-laeringssyn-i-furesoe/> beskrives hvordan læring har fokus på de

mangfoldige kompetencer børn tilegner sig; personlige, sociale og faglige. I [Furesø Kommune](#) vægter vi tre kendetegn for hvad børns udbytte sigter på: engagerede og deltagende; innovative og fejlmodige og ansvarlige og klimabevidste. Vi har fokus på børns progression og på deres nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende og alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende i en balance mellem individ og fællesskab.

Center for Dagtilbud, Skole og Forebyggelse vægter for 0 – 18 års området:

- 1 vision: Alle børn og unge skal trives, udvikle sig og lære ud fra deres individuelle forudsætninger, som en del af sociale fællesskaber – så de bliver livsduelige og får en ungdomsuddannelse.
- 2 grundsyn: En bred fælles forståelse af læring og dannelse som: "at blive til nogen i små og store fællesskaber".
- 3 målsætninger: fællesskaber; læring og rammer der understøtter.
- 4 principper: resourcesyn; udgangspunkt i kontekst; børn og familier skal mødes med en samlet plan samt at stærke fagligheder styrker tværfagligheden.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Krudthuset møder børnene hvor de er og betragter forskellighed som en værdi. Vi ser det som en af vores vigtigste opgaver at danne børnene til at kunne være en del af fællesskabet, og med de præmisser der er gældende for det enkelte barn. Ligeledes at kunne acceptere forskelligheder i fællesskabet. Derfor er det vigtigt, at vores børn føler sig set, hørt og forstået. Vi arbejder med en anerkendende tilgang, hvor barnets følelser og mening bliver anerkendt og barnet bliver set og holdt af, for den de er. Alle børn skal vide, at de har betydning for fællesskabet og at deres mening er værdifuld.

Dette sker bl.a. igennem anerkendende dialog med børnene, observationer og det tilstræbte børneperspektiv. Vi er nysgerrige på hvad børnene tænker, føler og mener. Vi kan lære meget af børnenes perspektiv.

Eks. 3-6 år:

I børnehaven; vi er i gang med en række forsøg ved bordet. I planlægningen har vi haft fokus på læreplanstemaet Natur, udeliv og science. Vi har hældt farvet vand i små blomsterglas og vil se om blomsterne suger farven og skifter farve. Et barn spørger om

det er, som når vi blander maling. Den voksne følger barnet idé og henter maling og paptallerkner. Nu får alle børn en paptallerken med farveklatter, og der blandes på livet løs. Til slut maler børnene ansigter på tallerkenerne med deres egen maling.

Det tilstræbte børneperspektiv ses også når pædagogen i børnehaven, laver en legezone i vindueskarmen, fordi hun bemærker at et af børnene har brug for den ro, det kan give at lege der og vende ryggen lidt til stuen.

Krudthuset har en grøn profil, der handler om natur og bæredygtighed. Vi har hvert år to personaler på kursus hos ”De grønne spirer”, så vi er opdaterede på vores viden om natur og bæredygtighed indenfor det pædagogiske område.

Derfor dannes børn i krudthuset også til at passe på vores natur og til at være nysgerrige i naturen

Eks 0-3 år

To personaler har været på kursus hvor de har lært en bænkebidderleg, med en presenning som børnene skal kravle ind under. Børnene bliver præsenteret for legen et par gange og beder efterfølgende selv om at lege legen. Vi udvikler sammen med børnene legen, til at undersøge hvor bænkebidere bor henne, hvordan de bevæger sig. Børneperspektivet kommer til udtryk når vi tager fat i børnenes ideer og hjælper dem med at undersøge det de er nysgerrige på. De oplever at deres ideer er værdifulde og giver mening for fællesskabet.

Eks. 0-3 år.

En voksen har lagt sig ned på ryggen og kigget op i trækronen, og børnene følger efter. Den voksne gør opmærksom på de sanselige indtryk ved at sige: "Kan I se og høre fuglen?". Se solen skinner, skyerne flytter sig og en lille vind rører på sig: "Mærker i vinden i håret? Eller hjertet slå?"

Eks 5 år:

Hvert år samler vi affald i vores nærmiljø, ikke kun når vi er ude på alm ture, men også mere intens i forbindelse med Naturstyrelsens årlige affaldsindsamling. Det der bliver fundet, bruger de 5 årige (kommende skolebørn) til at lave nogle superhelte robotter. I den forbindelse får de lange samtaler omkring hvad en superhelt er, og hvorfor VVSéren også er en superhelt.

Ud over vores grønne profil har Krudthuset en bevidsthed omkring vigtigheden af bevægelse i børnenes hverdag. Vi tænker derfor sanser, kropsbevidsthed og bevægelsesglæde ind i vores dagligdag. Både i rutiner, hvor vi arbejder med selvhjulpethed, i vores vokseninitierede aktiviteter og i den børneinitierede leg. Dermed dannes børnenes bevægelsesglæde, kropsbevidsthed og stimulering af sanser.

Eks. 0-3 år:

I vuggestuen har vi indrettet os, så der er mulighed for at bevæge sig. Børnene må gerne kravle ind igennem og op på de lave reoler. De må også gerne hoppe fra de lave reoler, da dette øger børnenes motoriske kunnen og kropsbevidsthed. Vi har skum-rutchebaner, køretøjer, karruseller og balancebaner indenfor, så der er rig mulighed for at bevæge sig. I udemiljøet er der bakker på den lille del af legepladsen. Der kan man løbe, rulle, kravle osv og få bl.a. stimuleret sin vestibuler sans.

Eks. 3-6 år:

I børnehaven bruges puderum, legeplads og spontan gymnastik på stuerne, som en del af bevægelse i hverdagen. På gåture øves der i at gå forlæns, baglæns, sidelæns og løbe x-antal lygtepæle frem for at få bevægelse ind på en legende måde. På den ene side af legepladsen uden for hegnet, er der et stort dejligt græsområde, som ofte bliver brugt til de mere motorisk krævende lege som f.eks. Fang halen, Alle mine kyllinger og lege med en stor

faldskærm.

Vi bruger også Jonstrup Vang som motorikområde. En gruppe valgte at vende tilbage til den samme plet fire dage i træk. På den vis blev børnene modigere på området dag for dag, de klatrede højre og højre op, brugte musklerne på at slæbe grene til en hule der blev udvidet dag for dag.

I Krudthuset har vi fokus på de nære og tætte relationer til børnene. Vi mener at børn lærer igennem de nære relationer til både voksne og børn. Derfor er dette netop Krudthusets vigtigste opgave ift. at kunne sikre os, at alle børn er i bedst mulig trivsel, udvikling og læring.

Der er videnskabeligt belæg for, at børn lærer igennem hele dagen, både i legen, rutiner og de vokseninitierede aktiviteter.

Derfor har vi som opgave at sikre os, at vores pædagogiske læringsmiljø, gennem hele dagen er fordrende for udvikling, læring og trivsel. Dette gør vi bl.a. via vore legezoner, som løbende udskiftes efter børnenes ønsker og behov. Legezonerne skal rumme noget for alle børn, både dem der er meget aktive og dem der har brug for en stille stund.

Læringsmiljøet skal understøtte børnefællesskabet og dens måde at kunne fungere sammen på.

Vi er opmærksomme på vores voksenpositioner, hvor vi kan gå med i legen, observere legen og hjælpe de børn der har det svært med at komme med i en leg. Igennem legen udtrykker børn følelser og tanker og de udvikler sig sprogligt, socialt og personligt.

Eks 0-3 år:

I vuggestuen findes det pædagogiske personale stort set altid på gulvet, hvor børnene er. De voksne fordeler sig hvor børnene leger. F.eks. i legekøkkenet, hvor den voksne kan understøtte legen, ved at lege med.

En stor del af vores læringsmiljø består af de rutiner vi udfører hver dag. I Krudthuset

lægger vi vægt på dem og giver os tid til at skabe det helt rigtige rum for at børnene kan lære og udvikle sig.

Eks. 0-3 år:

Efter frokost, skal børnene have skiftet ble, have tøjet af og gøres klar til lur. Et personale tager få børn med ad gangen på toilettet og har på den måde mulighed for nærvær med børnene. Her øver vi selvhjulpenhed, der giver børnene succesoplevelser og oplevelsen af at mestre noget selv. Her udvikles både motorik, selvtillid og social udvikling. Barnet får hjælp til de ting der er for svære, men får opmuntring til at prøve selv og øve sig. Barnet hjælper her med at tage sit eget tøj af, lægge det i sin kasse, hente en ny ble osv. Alt imens der sludres, krammes og udvikles relationer. Børnene bliver ofte også opfordret til at få hjælp af en ven, en som på daværende tidspunkt mestre eller næsten mestre opgaven.

Eks. 3-6 år

Kolonituren åbner muligheder som ikke er til stede i det daglige i Krudthuset. Her mødes børn og voksne i et ny miljø hvor alle er på udebane. Børnene ser de voksne i andre roller og de har også selv mulighed for indtage en lidt anden rolle end deres daglige i Krudthuset. Vi griner alle når også den voksne får våde sokker, eller den mest modige -som tør løfte en krabbe, er måske ikke den som virker modig på legepladsen hjemme, fordi han der kan kravle højt op.

Pædagogisk læringsmiljø samt

fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø

Dagtilbud skal hele dagen etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22 -23 og s. 30)

Furesø Kommunes dagtilbud har beskrevet tre læringsrum, hvor vi tænker læring for og med børnene:

- **Rutiner:** fx aflevering og afhentning, af- og påklædning i garderobe og badeværelse, måltider og sove/hvilestunder.
- **Vokseninitierede aktiviteter:** planlagte eller spontane; fx ture, samlinger, rytmik, kreative forløb og sneboldskampe.
- **Børnekulturen:** Det, der foregår i og mellem børnene, hvor leg er et væsentligt element samt de aktiviteter som børnene initierer.

Voksenpositioner: Med fokus på det enkelte barn og børnegruppen som helhed, tages der bevidste valg i måden, der organiseres på. De pædagogiske medarbejdere vurderer hele tiden hvornår de skal **gå foran** børnene, **ved siden af** børnene eller **bagved** børnene, afhængig af barnet, situationen og konteksten.

Dagtilbud arbejder med børns læring over hele dagen og ofte med mange af de 6 læreplanstemaer og elementer fra det pædagogiske grundlag i spil på samme tid. Læring må også ses på tværs af læreplantemaerne: vedholdenhed overfor vanskeligheder, evne til fokusering og koncentration, evne til at samtænke viden og erfaringer og koble på tværs af kontekster, evne til at opsøge relevant hjælp samt at kunne skifte mening og se andres perspektiver; **metalæring**. At blive opmærksom på, hvordan man lærer bedst, foretrukne **læringsstrategi**, sker i alle hverdagslivets situationer. Er det fx ved at øve sig igen og igen, at få instruktion og forklaring af andre eller at se hvordan andre gør og selv prøve, når man er klar.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes? Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I hele Krudthusets pædagogiske fundament, er der lagt vægt på det pædagogiske læringsmiljø, fra det øjeblik børnene træder ind ad døren om morgenen, til de bliver hentet igen om eftermiddagen. Dette kommer til udtryk gennem rutinerne, de vokseninitierede

aktiviteter, samt børnekulturen, hvor det er børnene selv, der sætter rammen for deres leg og indhold.

Børn kan godt lide at være forberedte på hvad der skal ske og det giver tryghed at mærke kontinuiteten i opbygningen af dagen, hvor der er gentagende elementer der går igen hver dag. Derfor arbejder vi med rutiner, og netop i rutinerne indgår selvhjulpenhed, så egen formåen og udvikling mærkes på egen krop.

Eks. 0-6 år

Med vedvarende fokus på opretholdelse af god hygiejne som en naturlig del af hverdagen, vasker børn og forældre hænder sammen som det allerførste, når de kommer om morgenen. Dette lille hverdags ritual er en god måde for barnet, sammen med sin forælder, at få fornemmelse for stemningen på stuen lige inden aflevering, da man skal igennem stuen for at komme ud på badeværelset. Her når barnet at få et lille kig på, hvad der rører sig – og derved lande stille og roligt i huset inden barnet enten overdrages til en voksen eller til legekammeraterne. Samtidig er det en kropslig start på dagen i huset, at begynde dagen friskt med nyvaskede rene hænder.

I forhold til Furesøs indsatsområde 'Det fælles læringssyn 0-18 år, arbejder vi med begrebet: *at lære sig noget*. Det betyder at barnet bliver opmærksomt på egen progression. For at understøtte dette sætter vi fokus på læringsfortællinger sammen med barnet. – Her kommer barnets selvhjulpenhed ind i billedet, for det er netop her, barnet på egen krop mærker progressionen og gør sig opdagelser fra *ikke* at mestre, til at mestre.

Eks. 0-2 år

I vuggestuen har vi et vægbord med bænke til, som de største børn sidder og spiser ved. Et lille barn vil utrolig gerne op og sidde med, men mestrer det ikke endnu. Barnet forsøger med fysisk støtte og opmuntring fra os, at komme op på bænken. Da barnet er kommet op og stå på bænken, skal det nu læres hvordan man sætter sig ned. Vi hjælper med en hånd og viser hvordan knæet skal være for at barnet kan sætte sig. Derefter vil barnet gerne ned igen og vi støtter op og opmuntrer barnet til at kravle ned. Denne aktivitet gentages flere gange dagligt med mindre støtte for hver gang, og efter lidt tid, kan barnet nu selv komme op og ned, og viser os med sin mimik og lyde stolthed over selv at gøre det. Vi møder barnet i stoltheden med smil og anerkendelse.

Det her med hvordan større børn mestrer handlinger gennem selvhjulpenhed i rutinesituationerne, bliver i den grad værdiskabende, når det opleves, hvordan det gives videre barn og barn imellem. Det at få hjælp af en ven, eller hjælpe en ven, er noget der bliver sat ord på fra de voksne. Ofte når et barn har brug for hjælp, især i børnehaven, og denne kommer til en voksen, bliver de spurgt om de har prøvet selv, og om de har spurgt en ven. Nogle gange kan det for barnet være svært at gennemskue hvem man kan spørge, og så sætter den voksne ord på.

Eks: 3-6 år:

Et barn på 4,3 skal have lynet sin jakke. Han kommer over og spørger den voksne. Barnet: "kan du lye den?". Den voksne går på knæ og svarer: "Ja jeg kan godt hjælpe, men har du prøvet at spørge en af dine venner?". Barnet står lidt forvirret og kigger rundt. Den voksne siger: "Har du prøvet at spørge xxxx, for jeg ved han har øvet sig længe, og jeg tror han kan nu".

Eks: 3-6 år:

I børnehaven laver vi hvert år nytårsfortsæt. Det er små selvstændige projekter, som det enkelte barn selv er med til at vælge. Det kunne være barnet som gerne vil være bedre til at køre på mooncars. Så støtter den voksne barnet i sine forsøg på legepladsen, og opmuntrer når det er svært. En dag øver de måske at dreje og en anden dag at bakke. Barnet opnår delmål, og føler at indsatsen har givet resultater. Processen dokumenteres i ord og billeder, som senere kommer i barnets portefoliomappe.

I Krudthusets pædagogiske læringsmiljø er vores blik rettet mod børnekulturen, hvor børnenes initiativer og virkelyst inspirerer den voksne til at understøtte og inddrage i de vokseninitierede aktiviteter. Det betyder f.eks. at legezoner, som er en del af den fysiske indretning i det pædagogiske læringsrum, er indrettet efter det, som enten optager børnegruppen, eller det som den voksne vurderer, vil give mening for børnegruppen at involvere sig i.

Eks 0-3 år

I vuggestuen deler vi børnene op hver formiddag i små grupper, så der er mulighed for nærvær og fordybelse med en lille gruppe børn og én voksen. Her har vi forskellige emner, relateret til læreplanstemaerne og børnenes interesser, som igennem leg og vokseninitierede aktiviteter udforskes.

Eks. 3-5 år

På en stue var der en enkelt foldemadrass og et tæppe. En gruppe drenge, hvor en enkelt tog styringen, ville gerne bygge, men manglede materialer. De voksne fandt yderligere tre madrasser og flere tæpper, så legen kunne udvides til at alle kunne være med.

Samarbejde med forældre

Dagtilbud skal have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24)

Forældresamarbejde sker i mange fora:

- Samarbejder med fokus på forældrenes eget barn, dialoger i hverdagen, forældresamtaler.
- Samarbejder omkring børns hverdag og læring, fx ved formidling ved udstillinger, i INFOBA, AULA
- Forældremøder for hele dagtilbuddet eller mindre grupper af forældre.
- Arrangementer, fx sommerfester, julearrangementer, fællesspisning

Det enkelte dagtilbud skal anvende nogle af de forskellige fora, hvor forældrene kommer i dagtilbuddet, til at sætte børns læring på dagsordenen. Dette kan fx ske, ved at der på forældremøder er et punkt, som handler om, hvad der arbejdes med i dagtilbuddet, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring i hjemmet.

Alle forældre er forskellige, det er dagtilbuddets ansvar at facilitere og rammesætte forældresamarbejdet differentieret og baseret på lokale traditioner, ønsker og den enkelte families behov. Forældresamarbejder skal være tillidsfuldt og konstruktivt.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Der findes ingen som kender Krudthusets børns bedre end forældrene. Det er forældrene som har ekspertviden om eget barn, hvor det pædagogiske personale i Krudthuset derimod har en generel viden om børns udvikling. For at skabe de bedste betingelser for det enkelte barn, er det derfor vigtigt at vi har tæt forældresamarbejde med god åben kontakt og ærlig dialog.

Udover forældresamtaler ved opstart, overgange og evt. særlige indsatser, tilbyder vi i Krudthuset et hjemmebesøg til kommende vuggestueforældre forud for opstart. Det gør vi fordi vi er optaget af at skabe gode overgange i barnets liv - Og den allerførste overgang er jo overgangen fra hjem til vuggestue. Her ønsker vi at skabe en grundlæggende tryghed i mødet mellem forældre og det pædagogiske personale. Desuden få viden om barnet, så vi kan forberede/skabe de bedste rammer for det enkelte barn, når det starter i institution. Vi har erfaret at de opstartsperioder vi har haft med familier der har taget imod tilbud om hjemmebesøg, har været præget af åbenhed i dialogen og forældrene har følt sig hurtigere trygge, hvilket smitter positivt af på barnet.

Eks. udtalelser fra Forældre om hjemmebesøg:

”Det var godt at møde en af pædagogerne ansigt til ansigt i eget hjem” ”Det var godt at få afdækket nogle spørgsmål inden start ansigt til ansigt”

”Det var godt at få af vide hvordan pædagogen foreslog en indkøring, så er man forberedt” ”Der var ro til at fortælle om vores barn i rolige omgivelser”

”Det er rart/trygt at ”kende” en voksen den første dag man møder i krudthuset.”

I Krudthuset har vi en dedikeret forældrebestyrelse, der på samme vis som personalet er opmærksomme på at nå så bredt ud som muligt til hele husets forældre og skabe åben og tæt kontakt. Derfor tages der initiativ til forældrebestyrelses-kaffeeftermiddage, hvor man kan komme og få en snak med bestyrelsen i Krudthuset. Det giver anledning til let uformel snak forældre imellem, og samtidig får bestyrelsen fornemmelse for, om der kan være forældreinitierede emner, der bør bringes op til forældrebestyrelsesmøderne. I takt med at rammen for forældre kaffe- eftermiddag er sat i alrummet i Krudthuset, er børnene indirekte involverede og de oplever forældre snakke sammen, hvilket er medskabende til den gode stemning.

Forældresamarbejdet i Krudthuset rækker dog væsentligt længere ud end blot til forældrebestyrelsesarbejdet. For udover en dedikeret forældrebestyrelse, der er sammensat bredt af forældre både fra vuggestue og børnehave, har vi også en støtteforening, som er forældredrevet, et forældrefestudvalg der står for de praktiske opgaver, når vi f.eks. holder sommerfest eller lysfest og vi har forældrearbejdsdage, hvor forældre kan melde sig til at 'shine' dele af Krudthuset op udenfor åbningstid.

Disse tiltag er positivt stemningsskabende i Krudthuset og det mærker børnene også.

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud skal reflektere over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Børn i udsatte positioner kan fx være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Furesø Kommune har opmærksomhed på børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Alle børn skal opleve sig som betydningsfulde og bidragende i fællesskaber og opleve at de har deltagelsesmuligheder. For at sikre dette anvender vi fælles redskaber og metoder.

Furesø Kommunes dagtilbud benytter en model for [Tidlig opsporing](#), der systematiserer trivselsarbejdet og har særligt fokus på forældreinddragelse og det tværfaglige samarbejde. Formålet med trivselsvurderinger er tidligt at få øje på børn, der befinder sig i udsatte positioner og som ikke synes at trives i deres hverdag. Hvis et barn ikke trives, inviteres forældrene til dialog, hvor man sammen vurderer hvordan trivslen kan forbedres og hvordan dagtilbud og hjemmet kan justere, for bedre at kunne understøtte børnenes trivsel og udvikling.

Pædagogiske Arbejdsprocesser Furesø, PAF, en analysemodel og en fælles referenceramme for arbejdet med inklusion, kan anvendes for bedre at kunne få øje for sammenhængen mellem et barns trivsel og det pædagogiske læringsmiljø barnet indgår i.

I forhold til det enkelte barn beskrives indsatsen som:

- en **generel indsats**, den indsats, som alle børn behøver for at trives, udvikles, lære og dannes
- en **fokuseret indsats**, der er målrettet og af kortere varighed
- en **særlig indsats**, af længere varighed og involverer ofte fagpersoner udenfor dagtilbuddet, fx logopæd, fysioterapeut, psykolog

Dagtilbud har mulighed for at få faglige sparring af et tværfagligt team.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Et barns trivsel er det vigtigste for at det kan udvikle sig. Derfor har vi i Krudthuset daglige refleksioner over børnegruppens trivsel. Udover det arbejder vi med tidlig opsporing i form af trivselsmålinger, og vi har 5 gange om året sparring i et Tværfagligt team bestående af en psykolog, en socialrådgiver og en PPRkonsulent.

Et barn i udsat position kan være et barn der ikke udvikler sig eller ikke trives i institutionen og

hjemmet af forskellige årsager. Børn i udsatte positioner kan være børn fra socialt belastede baggrunde, børn med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse eller børn der er ekskluderet fra fællesskabet. Et barn kan dog også være i en udsat position i en periode, hvis barnets foretrukne legerelationer er på ferie.

Alt efter omfanget af barnets problematikker, sætter vi forskellige tiltag i gang i Krudthuset. Vi har ugentlige stuemøder, hvor det pædagogiske personale, kan drøfte børnenes trivsel, sætte tiltag i gang, så som observationer af barnet, kontakt til diverse samarbejdspartnere, indhente information om emnet osv. Når vi har brug for yderligere viden og sparring bringer vi det tværfaglige team ind, og barnet drøftes. Vi vil altid have en løbende dialog med forældrene omkring barnets trivsel og er barnet i en udsat position, vil vi indkalde til samtaler, hvor vi i samarbejde med forældrene kan lave en strategi for at hjælpe barnet bedst muligt.

Vi har i kommunen gode samarbejdspartnere der kan hjælpe os hvis et barn ikke trives. Vi kan få sparring fra psykolog, talepædagog, specialpædagoger, sundhedsplejersken og fysioterapeuten. De vigtigste samarbejdspartnere hvis et barn ikke trives, er dog forældrene, som er den tætteste relation til barnet. Vi lægger derfor i krudthuset vægt på det gode forældresamarbejde.

Hvis der er tegn på, at et barn ikke trives på ét eller flere områder, skal der udarbejdes en individuel læreplan for barnet. De individuelle læreplaner er ét af elementerne i arbejdet med inkluderende praksis i relation til de pædagogiske læreplaner. Hermed gør det pædagogiske personale en særlig og koordineret indsats for barnet og dets familie.

Vi arbejder også med tidlig opsporing, som er et pædagogisk redskab hvor man gennemgår alle børns trivsel indenfor alle udviklingspunkter. Dette er for at få opsporet de udfordringer et barn måtte have, hurtigst muligt, så det ikke når at gå ud over barnets trivsel og udvikling.

Eks. 0-3 år:

Det pædagogiske personale har over en periode observeret at et barn, virker til at have udfordringer med balancen. Barnet falder let og undgår at udfordre sig selv motorisk. I samarbejde med forældrene, kontaktes fysioterapeuten, der kommer og observerer barnet på stuen.

Fysioterapeuten giver det pædagogiske personale og forældrene redskaber til at hjælpe barnet motorisk. Herefter har personalet og forældrene tæt kontakt om barnets trivsel, og der vil blive aftalt opfølgende møde hvor fysioterapeuten igen kommer og observerer barnet. Her vil der igen tages stilling til om der skal gøre nye tiltag eller om der skal fortsættes.

Sammenhænge

Dagtilbud tilrettelægger et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til o-klasse. At skabe sammenhæng kan fx handle om at børn i dagtilbud får positive erfaringer med at deltage i fællesskaber, så barnet får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. At det pædagogiske læringsmiljø skal have fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til at indgå i relationer. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Furesø Kommune har fokus på at skabe sammenhænge for det enkelte barn omkring alle de overgange børn oplever. I hverdagens overgange mellem dagtilbud og hjem, i opstarten på dagtilbudslivet, overgangen mellem dagpleje eller vuggestue til børnehave, også i det integrerede dagtilbud og endelig overgangen til tidlig fritidsordning, FFO og skole.

I **Furesø Kommune** benyttes der ved alle børns overgange et [overgangsskema](#). I dette skema uddyber forældre og pædagogiske medarbejdere de opmærksomheder, som det vil være væsentligt, at pædagogiske medarbejdere i det nye tilbud kender til for bedst muligt at støtte det enkelte barn i at anvende sine erfaringer og kompetencer i den nye pædagogiske kontekst. Overgangsskemaet er oversat til flere sprog.

Furesø Kommune har et fælles afsæt for overgangen fra børnehave til skole, der beskriver [principper og procedurer for den gode overgang](#), herunder en overgangskanon. Overgangskanonen skal sikre, at alle børn i Furesø får fælles erfaringer og oplevelser, de kan inddrage i de nye fællesskaber, som de træder ind i ved overgangen fra børnehave til skole og FFO. Derudover indgår dagtilbud, FFO og skole lokale aftaler der understøtter børnene i overgangen og sikrer godt samarbejde mellem medarbejderne.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til FFO/skole.

Furesø Kommune har iværksat en prøvehandling hvor flere dagtilbud tager på hjemmebesøg i familier inden start i dagtilbud. Nogle steder sammen med sundhedsplejen.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til FFO og 0. klasse, herunder evt. lokale aftaler mellem dagtilbud og FFO-skole.

Krudthuset har tæt samarbejde med den lokale skole i Jonstrup, som er en afd. under Lille Værløse skole. I den forbindelse har vi også et godt storgruppe samarbejde med Vingesus, som er vores nærmeste institution. I Krudthuset arbejder vi ud fra en pædagogiske tænkning om at skabe gode overgange og vi har hentet inspiration fra cand.psyk Inge Schoug Larsen, som har forsket i netop gode overgange. Vi læner os derved op ad hendes anvisninger og perspektiver på god overgangspædagogik. Noget nyt for i år er, at en medarbejder har været med storgruppen i FFOén hele maj og juni måned, hvilket har skabt stort tryk for både børn og forældre.

Krudthuset tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø for kommende skolebørn allerede i juni måned, året før skolestart.

I juni måned bliver der holdt et kombineret forældremøde/kolonimøde for kommende skolebørn, hvor der bliver skitseret et didaktisk pædagogisk overblik over børnenes sidste år i børnehaven. Dels tages der udgangspunkt i de aftaler der er indgået mellem Krudthuset og FFO/skolen samt de mere traditionelle begivenheder, som sker i børnehaven for kommende skolebørn, som f.eks. koloni. Dels forholdes der til den konkrete storbørnsgruppe; hvad er det for en dynamik, der lever i gruppen? Er der behov for en styrket indsats omkring samarbejde og relationer? Er det en harmonisk og afbalanceret børnegruppe, som kan tåle at blive udfordret lidt mere radikalt?

Hovedpointen er at der tilrettelægges et læringsmiljø, som giver mening for netop den konkrete kommende storbørnsgruppe.

I slutningen af august er der koloni for de kommende skolebørn i tre dage. Her er nøgleordene der hvert år går igen: mod, robusthed, selvstændighed, relationer, fællesskab og *jeg kan jeg gør.*

Eks. Pædagog i storbørnsgruppen udtaler:

"Hver gruppe har sin egen dynamik, hvilket er tydeligt efter tre dages koloni. Vi lærer de enkelte børn i gruppen at kende på en ny måde, og vi ser børnenes potentiale og mulige udfordringer.

Denne dynamik arbejder vi med frem til skolestart. At skulle indgå i en større gruppe, et nyt fællesskab og udelukkende med jævnaldrende, stiller nye krav til den enkelte. At kunne sætte ord på følelser, handlinger og intentioner, medvirker til, at skolestarten og gruppen af kommende skolebørn, får et fælles sprog.

I storbørnsgruppen arbejder vi også med at samarbejde, at give plads og at hjælpe hinanden til at kunne håndtere og mestre det nye og ukendte. Det er af stor betydning for børnene at kende deres kommende klassekammerater godt, men bestemt også at de kender sig selv godt.

Det er vigtigt for os, at børnene er trygge, har tillid og engagement. Når der f.eks. er højtlesning, er det vigtigt at de spørger til de ord, de ikke forstår, når noget er svært, at de så beder om hjælp.”

I september har vi skoletaskefest. Det betyder at de tidligere børn af Krudthuset, som nu går i 0. klasse kommer ned i børnehaven sammen med deres lærer/pædagog og stolt viser deres skoletaske frem, samtidig med at de fortæller børnehavens børn om, hvad det vil sige at gå i skole, hvad som er vigtigt at have i sit penalhus og hvad man f.eks. laver i frikvartererne. Formålet med en skoletaskefest er bl.a. at få afmystificeret, for børnehavebørnene, hvad skolelivet er for en størrelse. Men vigtigst handler det om, at skolebarnet kommer ned i sin gamle børnehave, som man måske har savnet. Møde de tidligere børnehaven venner, som ikke er fulgt med op i skolen og få en krammer af den særlige voksne, som har haft stor betydning for en. Forældrene til 0. klasses eleverne er også en del af skoletaskefesten, de skal nemlig hente deres barn i børnehaven den dag. Så bliver de budt på en kop kaffe og et gensyn med børnehaven.

Det er vigtigt at understøtte børns læringsspor, de emner eller færdigheder, som barnet er optaget af, som det har lært sig eller er på vej til at lære sig. De spor kan have relevans ift. de nye krav og udfordringer barnet møder – f.eks. i skolen. Netop derfor giver skoletaskefesten mening, fordi børnehaven har været en del af barnets læringsspor, det er her der er skabt en lagring af erfaringer og succeser – og det er givtigt for barnet at blive mindet om, når man har gået i skole i nogle måneder og barnets pludselig møder nye krav, som skal læres og mestres på sigt.

Når børnene går ud af børnehaven, får de deres portfoliomappe med sig, som gerne skulle indeholde elementer af hele deres tid i Krudthuset: Et stamtræ, billeder, læringsfortællinger,

flere gode historier mm. Porte folio bliver brugt i dagligdagen i FFO og skole, og vil være tilgængelig der, frem til efterårsferien.

Inddragelse af lokalsamfundet

I den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Dagtilbud kan invitere ældre medborgere, skolebørn eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

I [Furesø Kommune](#) er der mange muligheder for at inddrage lokalsamfundet, fx Skolelandbruget, Hjortøgaard, biblioteker, idrætsfaciliteter, legepladser, Musikskolen, plejehjem, museer og mange muligheder for at udnytte forskellige naturområder, skov, sø, landbrug til forskellige pædagogiske aktiviteter.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at bringe ressourcer i lokalområdet i spil.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Krudthuset ligger naturskønt ned til Møllemosen. Med vores grønne profil, bruger vi al den tid vi kan ude i naturen. Møllemosen bliver flittigt brugt som udflugtsmål af både vuggestue og børnehave. Her kan man f.eks. kigge på ænder, svaner og andre fugle. Eller fiske efter smådyr og haletudser, hvilket udvider børnenes naturforståelse, udvikler motorik og ordforråd.

Vi ligger ligeledes tæt op af flyvestationen, som giver mulighed for at være i naturen og udforske dyrelivet og de lidt større vider. Endelig bruger vi også Jonstrup Vang, som er skoven bag Rema1000.

Eks. 3-6 år:

Flyvepladsen bliver brugt som et sted hvor børnene kan udforske bevægelsesglæde i naturen. Der er god plads på den gamle landingsbane til at løbe og cykle uden man skal bekymre sig om trafik. Da flyvepladsen også har rigtig mange naturskønne områder, er det også et sted som bliver brugt til at udforske naturlivet. Især i foråret, sommeren og efteråret hvor der er meget liv i bunden af skov eller græs, tages der ture derud, med madpakker for at udforske og blive klogere på det små ting i verden. Det skaber en verden, som føles langt væk, men som stadig er inde for rækkevidde. Der er ro til fordybelse og ingen forstyrrelser.

Krudthuset råder over tre ladcykler, som giver os mulighed for at køre længere ture med børnene. Vi cykler bl.a. i skoven og kigger på årstidernes skiften og ud og oplever forskellige bondegårdsdyr. Vi cykler også til Værløse bibliotek og ser film og lærer hvordan kulturen er på et bibliotek. Dette udvikler barnets kulturforståelse, da der er forskellige måder at være på alt efter om man er i skoven, på en fodboldbane eller på et bibliotek.

Én gang om året er der Jonstrup Jazz festival, som Krudthusets børnehave deltager i. De har inden øvet på 3 sange og optræder sammen med Vingesus om søndagen. Det er også den dag der er den helt store børnedag til Jazz festivalen

Eks. 3-6 år:

Jonstrup jazzfestival er en årlig begivenhed, hvor børnehaven deltager som en del af vores inddragelse af lokalsamfundet, men også som en del af vores overgangsarbejde mellem børnehave og skole. Inden jazzfestivalen vælger børnehavens børn og skolens børn sange og øver sammen.

Ved selve festivalen optræder store og små børn sammen og ofte er det de store børn, der giver de små børn roen i maven til at kunne klare det. Samarbejdet med skolen ved Jazzfestivalen er endnu et sted hvor vi laver en sløjfe mellem børnehave og skole. Et sted hvor man som nyt skolebarn, har mulighed for lige at finde frem til den tryghed man havde i sin børnehavetid.

De, at vi deltager, er ikke kun værdiskabende for os, men også rigtig meget for vores samarbejde med lokalsamfundet, som får mulighed for at få indblik i hvad der rører sig i Krudthuset. Samtidig giver det anledning til at vi får sagt tak for hjælpen og opbakningen, som vi ofte møder fra dem, både i vores hverdag, men også når Jonstrup Jazzfestival deler ud af deres overskud med f.eks en musisk oplevelse for børnene eller instrumenter til huset.

De seks læreplanstemaer

Til hvert af de seks læreplanstemaer er udarbejdet to overordnede mål. Den pædagogiske læreplan beskriver hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børn læring indenfor og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Til hvert læreplanstema præsenterer vi eksempler på hvordan vores pædagogiske læringsmiljø dels understøtter de to mål til det enkelte tema, hvordan det relaterer sig til det pædagogiske grundlag og endelig hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod, vedholdenhed og kompetencer til deltagelse. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

I Krudthuset arbejdes der med den alsidige personlige udvikling, igennem de gode og nære relationer der er dannet mellem børn og voksne. Det er samspillet mellem børnene og mellem børn og voksne, der danner grobund for udvikling og giver børnene troen på at kunne selv og opbygge et solidt selvværd.

Vores læringsmiljø giver børnene mulighed for at børnene udfolder - og kan erfare sig selv på nye måder, både kropsligt, følelsesmæssigt, kreativt, kulturelt og i naturen. Vi støtter børnene til at kunne øve sig og prøve at klare opgaver selv og med hjælp, så børnene opdager nye potentialer og opbygger selvtillid.

I vores læringsmiljø er der taget højde for at der skal være noget for alle børn. Vores legezoner er nøje udvalgt og på stuerne er der legezoner der henvender sig til alle børns måder at lege og lære på.

Vi har flere gange haft besøg af Hanne Janum (pædagogisk indretnings konsulent), som hjælper os med at kigge fagligt på legezonerne og hele tiden får udviklet på dem.

Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn og dets forudsætninger. Hermed kan der laves målrettede indsatser for hvert enkelt barn, så ingen børn oplever nederlag. Samtidig udfordrer vi barnet på dets præmis, så barnet ikke bliver ved at blive i fællesskabet perifert.

Vi arbejder med at alle skal kunne være en del af fællesskabet på hver sin præmis og kunne regulere egne følelser, både alene og i fællesskabet. Dette gøres ved anerkendende pædagogik, ved at sætte ord på børnenes følelser og vise, at alle følelser er tilladte. Vi ser hurtigt de som ler og leger højlydt, der skal også være plads til dem som ønsker at trække sig og tage lidt alene tid. Det kræver mange ressourcer at deltage i sociale sammenhænge og relationer og det er okay at tage pauser.

Eks. 3-6 år:

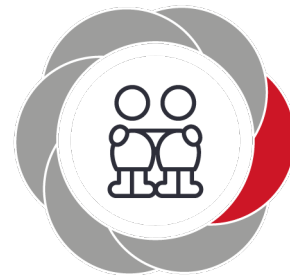
I børnehaven er der plads til at bevæge sig for de aktive børn, tæpper og madrasser til hulebyggeri, der er en vogn med kreative ting til børn der er kreativt tænkende, konstruktionslegetøj (såsom Lego og magneter) til børn der er matematisk tænkende osv. Dyr og figurer til fantasi og rollelege og udklædning til det samme.

Eks 0-3 år:

Hver fredag har vi fælles fredagssamling på en af stuerne. Her har vi det samme program en måned ad gangen. Det giver børnene mulighed for at se samlingen an før de er klar til at være med. En af de voksne sætter samlingen i gang mens børnene er ude på gulvet og klar til at bevæge sig og synge med. Et barn sidder ved væggen og kigger på. Den voksne smiler og danser hen mod barnet og rækker ud efter det, men barnet har ikke lyst. Gangen efter går den voksne hen til barnet, som tager den voksne i hånden, og den efterfølgende gang, er barnet klar til at danse og bevæge sig selv ude på gulvet. Her får barnet mulighed for at se samlingen an i eget tempo og den voksne er klar til at hjælpe barnet på vej når det er klar.

Social udvikling

Udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Dagtilbud skal ikke kun bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evne til medbestemmelse men også deres forståelse for, indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39 og Masteren til en styrket pædagogisk læreplan)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Børns sociale udvikling er grundlæggende for at de kan trives og udvikle sig. Vi arbejder med social udvikling hele dagen og vores læringsmiljø understøtter de sociale fællesskaber. Dette ses både i den vokseninitierede leg, børnenes egen leg og i vores rutiner.

Eks. 0-6 år:

Både i vuggestuen og børnehaven leges vokseninitierede fælles lege, hvor børnene lærer at tage hensyn til hinanden, passe på hinanden og arbejde sammen. I de fælles lege opdager børnene også at alle børn kan bidrage med noget uanset køn, alder og forskellighed.

De voksne er her til rådighed og hjælper børnene hvis der opstår udfordringer i samspillet og kan her hjælpe med at sætte ord på børnenes følelser og hjælpe med at løse konflikter. Målet er at børnene på sigt selv skal kunne løse små konflikter, som en forhandling i det sociale samspil.

I rutinerne er børnene også en del af fællesskabet, f.eks. til måltiderne, hvor børnene lærer at vente på tur, lytte til hinanden og hjælpe hinanden med det man endnu ikke mestrer. I

fællesskabet lærer børnene at det de kan bidrage med er vigtigt og bliver taget imod af de voksne og de andre børn. De voksne hjælper og guider til den gode samtale og det gode samspil, med det mål at børnene på sigt selv mestre det, at kunne være i et fællesskab på en empatisk og solidarisk måde.

Eks. 3-6 år:

Vi laver aktiviteter hvor man får øje på en anden end sin bedste ven, så børnene ser hinanden på kryds og tværs og føler at de er en del af et større fællesskab. Det er for eksempel når vi er på tur, og holder andre end sin bedste ven i hånden. På tur skal de ældre børn holde et yngre barn i hånden, de ældre har større rutine i trafikken og kan lære fra sig, og de yngre spejler sig i de ældre. Det kan også være i garderoben hvor de ældre og hurtigere hjælper de yngre og de som har svært ved det.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Læringsmiljøet skal understøtte børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. De pædagogiske medarbejdere er sproglige rollemodeller for børnene, og børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Den sproglige udvikling er utrolig vigtig for barnets sociale udvikling. Det at kunne kommunikere tanker, følelser og holdninger er altafgørende for at kunne føle sig som en vigtig del af fællesskabet. Ligeledes i legen med andre børn, er det vigtigt at kunne bidrage med ideer og ønsker til legen, for at kunne få et godt samspil med de andre børn.

Derfor vægtes den sproglige udvikling højt i Krudthuset. Vi tror på at den kommunikative og sproglige udvikling også udvikles gennem de nære relationer og ved at nogen kan sproget bedre end en selv. Derfor er det så vigtigt at børnene er sammen på tværs af alder så sproget kan spire.

Den sproglige udvikling foregår hele dagen og især i de, for børnene, meningsfulde samtaler og aktiviteter. Derfor er det så vigtigt at de aktiviteter der planlægges er med udgangspunkt i børnenes perspektiv, så mulighed for læring er størst.

Eks. 0-3 år

I vuggestuen har vi fokus på følelser og at hjælpe hinanden. Vi italesætter børnenes følelser når de er kede af det, glade, vrede og spændte, og hvordan vi kan hjælpe hinanden hvis man bliver ked af det. Et barn henvender sig til et andet barn for at spørge om det vil lege. Barn A siger nej, hvorefter barn B skubber, så barn A falder. Barn B står og kigger lidt mens barn A græder. Barn B siger: "Ked af det?" Barn A nikker, og den voksne udvider: "Ja, A

bliver ked af det når du skubber. Du ville gerne lege, men A havde ikke lyst. Kan du hjælpe mig med at trøste og hjælpe A op?” Barn B hjælper barn A op og de krammer. “I krammer og det føles godt. Skal I lege i køkkenet nu?” Børnene kigger på hinanden og griner, og går derefter i køkkenet.

Personalet hjælper de børn der endnu ikke har ordforråd til at komme ind i lege med de andre børn. Her sætter den voksne ord på de ting der endnu ikke er tillært, så barnet kan være en del af fællesskabet og den vej igennem også udvikle sproget.

Både i børnehaven og i vuggestuen læses der mange bøger for børnene. Igennem højtlesning og dialogisk læsning, hører børn nye ord der understøttes af billeder, lærer at koncentrere sig, lytte til hinanden og være en del af fortællingen i dialogen om bøgerne.

Vi arbejder med ”læseleg”, hvor man i lille gruppe arbejder målrettet med dialogisk læsning, ud fra en bestemt bog. For at styrke ordkendskabet, laver man forskellige aktiviteter til bøgerne, der udfolder historien og gør at ordforrådet styrkes hos børnene.

Ligeledes er bøger tilgængelige på stuerne i en legezone, hvor børnene kan sidde og kigge og ’børnelæse’ i bøger forholdsvis uforstyrret. Vi har et lille Bibliotek i både børnehaven og vuggestuen, hvor det er muligt at låne bøger med hjem.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

I Krudthuset tænker vi bevægelse ind i vores læringsmiljø hele dagen. Dette er både i børnenes egen leg, hvor der er plads til at bevæge sig på stuerne, på legepladsen, i vores rutiner og i de vokseninitierede aktiviteter. Vi har fokus på kroppen både i aktivitet og ro.

Eks. 0-3 år:

I vuggestuen har jævnligt rytmik. Her har vi fokus på at styrke fællesskabet, børnenes kropsbevidsthed, bevægelsesglæde og koncentration. De første dele af rytmikken er voksenstyret, hvorefter børnene kan byde ind. Vi synger, hopper, kravler, danser, i forskellige tempo, smiler og har det sjovt når vi bevæger vores kroppe. Vi motiverer børnene til at bevæge sig og udfordre dem selv på nye måder. Vi mærker hjertet slå hurtigt når vi bevæger os meget og slå langsommere når vi er i ro.

Krudthuset har en kælder der er indrettet til bevægelse. Den bliver brugt både formiddag og eftermiddag af både vuggestuen og børnehaven. I kælderen kan børnene få brugt hele kroppen og stimuleret alle sanser, med forskellig motorik og bevægelses-udstyr.

Eks. 0-6 år:

I kælderen bliver lavet pædagogiske forløb med forhindringsbaner, balancebaner, bevægelseslege der ud over at styrke motorikken, lægger op til samarbejde og øver koncentration. Typisk vil personalet starte med at sætte en vokseninitieret aktivitet i gang, og når den er slut, får børnene lov til at udfolde sig kropsligt på egen vis.

Eks 3-6 år: Vi inddrager vores relative rolige beliggenhed og børnenes cykler hjemmefra. Vi kører i mindre grupper på cykeltur til flyvestationen. Hvert år i starten af december cykler en gruppe børn som er omkring 4 år til Vangehus Brænde og henter årets juletræ. Turen er godt 5 kilometer lang, så det kræver forberedelse. De som endnu ikke er helt klar til at cykle på egen cykel, sidder i ladcykler som de voksne kører.

I vores rutiner arbejder vi med selvhjulpenhed, så børnene får kontrol over kroppen og kan mestre forskellige bevægelser. Det gælder for de små ved at kravle op og ned af højstole, øve sig i at hælde op med lille kande, at få fornemmelsen af at bruge en gaffel og kniv, selv begynde at øve sig i at tage tøj af og på.

I børnehaven, hjælper børnene med at dække bord og hente mad. Børnene hjælper hinanden og de voksne, både som en del af fællesskabet, men også for at få succesoplevelser, ved at kunne mestre en opgave selv. Det kan man kun få ved at øve sin krop i at kunne.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44 - 45)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Krudthuset har i flere år, modtaget det grønne spireflag fra Friluftsrådet, som en anerkendelse af den naturpædagogiske praksis vi arbejder ud fra gennem vores grønne profil. Hvert år er to personer af sted på kursus hos ”De grønne spirer”. Det betyder at vi bliver opdaterede på (ny) viden om natur og bæredygtighed og klar til at introducere det for børnene. Vi er nysgerrige og undersøgende på naturen og vi befinder os så meget som muligt udenfor. Vi har fokus på bæredygtighed i børnehøjde, udeliv og kropslig udfoldelse i naturen.

Krudthuset ligger naturskønt tæt ved Møllemosen, skov og den gamle Værløse Flyveplads, som stadig rummer et stort areal uberørt natur- og dyreliv. Således bliver nærmiljøet omkring Krudthuset flittigt brugt til leg, aktivitet og udforskning. Vi bruger og Jonstrup Vang hvor vi oplever skoven.

Alle børn i krudthuset sorterer affald. I børnehaven står spande fremme til sortering som børnene selv bruger bevidst. I vuggestuen, skraber børnene selv madrester fra frokost i den grønne spand på madvognen. Dette, tillige med konkret snak om affald, skaber en bevidstliggørelse om, at vi skal passe på vores jord.

I naturen undersøger vi dyrene ved at studere dem ude og hjemme. Vi har et naturværksted, hvor vi har små terrarier til at samle dyr ind og mikroskoper til at undersøge dyrene nærmere.

Eks. 0-3 år:

I vuggestuen elsker børnene at undersøge de snegle, eller negle som børnene kalder dem, de finder på legepladsen. Derfor laver vi terrarier indenfor, så sneglene kan flytte med ind i vuggestuen for en stund. Sneglene bliver undersøgt og sanset, de skal passes med mad og have et fugtigt miljø med vand. Børnene samles om sneglene og alle kan være med. Snegletemaet bliver et meget inkluderende og lærerigt læringsmiljø, hvor børnene både undersøger natur, lærer noget om tidlig matematisk sans og udvikler deres sprog.

Eks. 3-6 år:

I forårs månederne har vi fokus på Natur udeliv og science. Vi laver bål og laver forskellige former for mad. Børnene er med i hele processen, henter brænde, flækker det til mindre stykker, tænder bål, puster, lægger mere brænde på, passer et snobrød og endelig nyder fortjenesten og spiser.

Vi sår frø i potter. Frø hvor planterne helst skal komme til at blomstre hele sommeren, og frø bag klart glas, så vi kan følge udviklingen af både kim og rod.

Naturen bliver undersøgt kropsligt når vi er på legepladsen eller på tur. Børnehaven er ude i al slags vejr og en tur på legepladsen bliver derfor hurtig til en sanselig oplevelse med de forskellige vejrfænomener. Børnene mærker på egen krop hvordan naturfænomener som regn, blæst, varme og kulde føles på deres krop.

Eks. 0-3 år:

Vuggestuen er ude i næsten al slags vejr, og især de største er også meget ude når det regner. Det giver mulighed for at hoppe i vandpytter og bl.a. mærke effekten af meget vand, når det lander i ens støvler. Den store opdagelse er også hvordan vand falder ned ad bakken, forsvinder i sandet og hvordan fingrende bliver kolde hvis man leger med vand når vinden blæser.

På legepladsen er bevægelse og kropslig dannelse også i fokus. Børnene udfordrer selv deres motorik og sanser ved at klatre, løbe, gynges, cykle osv. Der bliver også sat mere

målrettede fælles bevægelseslege i gang, som også styrker fællesskabet.

På legepladsen planter vi også både blomster og grøntsager som vi kan se spire og gro og høste resultatet af.

Både vuggestuen og børnehaven har en køkkenhaven Børnenes have, som de er med til at så eller plante i og holde hele sæsonen. Der høstes og nok mest spises af afgrøderne. De bruges også til bålmeden eller til frugten om eftermiddagen.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

I Krudthuset præsenterer vi børnene for forskellige former for kultur, for og med børnene så som teater, musikalske oplevelser, cirkus, forskellige børnebøger, børnefilm og forskellige arenaer som museer og biblioteker. Her går de voksne forrest og deltager sammen med børnene. Dette, for at udvide børnenes kulturelle og æstetiske forståelse og give sanseinput til at børnene kan lave deres egen kultur, så som selvopfundne rim, sange, lege og måder at bevæge sig på. Det udvikler børnenes kreativitet og hermed deres evne til at kunne være innovative.

Der er forskellige materialer tilgængeligt på stuerne, for at børnene kan udtrykke sig æstetisk og kreativt. Igennem disse processer kan børnene formidle følelser, tanker og ideer.

Krudthuset har mange tilbagevendende traditioner som skaber sammenhæng mellem hjem og institution og på den måde forskellige kulturer. Der er f.eks. blomsterdag, sommerfest og lysfest med luciaoptog.

Storbørnsgruppen tager hvert år til København eller Helsingør. Da vi kommer fra provinsen

og trafik ikke noget vi har meget af, udvider vi langsomt, gennem deres børnehavetid, deres horisont.

Den starter med Jonstrup, så Værløse/Måløv/Ballerup og så København. Det at opleve mere trafik, forskellige arenaer, andre kulturer giver børnene mulighed for at stifte bekendtskab med andet end kulturen i Jonstrup. At tage til København er en stor tur med utrolig mange indtryk. Der er meget at skulle holde øje med i forhold til trafik, men også en masse andre kulturer.

Eks. 3-6 år:

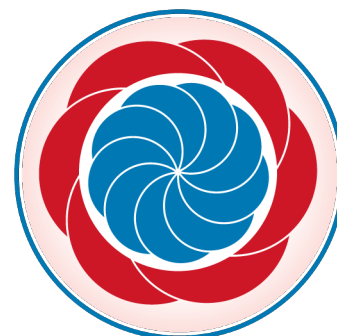
Vi havde i april besøg af Hatteteateret. Det foregik i fællesrummet hvor hele børnehaven var samlet. Det var en fin og intim oplevelse, og alle var tæt på scenen og skuespilleren. Mange krudthusbørn var oppe på scenen og bidrog til forestillingen. Rammen og forestillingens karakter gjorde at børnene blev inspireret og legede videre i samme univers senere på dagen. De fortsatte med at være forskellige figurer med hat.8957

Eks 2 årige: I vuggestuen var de på tur til København og se teater "Ogger Gogger". For mange var det første gang de var i teater og enkelte havde brug for at prøve det to gange.

Derudover følger vi de danske traditioner som fastelavn, påske og jul og præsenterer børnene for forskellige kulturelle udtryksmåder i traditionerne.

Evalueringskultur

Dagtilbudslederen har ansvar for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dokumentationen anvendes i løbende evalueringer, som led i en evalueringskultur, der udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø. Mindst hvert andet år evalueres den pædagogiske læreplan med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen offentliggøres. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Sådan beskriver Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, opgaven omkring evaluering i dagtilbud. Der bliver slået fast, at den pædagogiske dokumentation skal bruges til at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø for derigennem, at øge børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den løbende evaluering er et redskab for de pædagogiske medarbejdere og indgår i en evalueringskultur. Dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evaluering, kriterier og komplekse sammenhænge

Evaluering er et redskab der kan bidrage til at vurdere, udvikle og kvalificere pædagogisk praksis. At evaluere eller at vurdere et pædagogisk læringsmiljø kræver dialoger om hvad der er god kvalitet i læringsmiljøet og hvordan det gode pædagogiske læringsmiljø har betydning for børnene. Dialoger om kvalitet af pædagogisk praksis er vigtige og medvirker til, at gøre kriterier for evalueringer tydelige. Kvalitet forstået som hvad børnene skal have med sig og hvordan læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det understøtter bedst muligt Disse dialoger foregår blandt de pædagogiske medarbejdere og involverer dagtilbuddets forældrebestyrelse. De pædagogiske medarbejdere tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø efter de antagelser de har om, på hvilke måder læringsmiljøet bidrager til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dialoger om pædagogisk praksis skaber mulighed for refleksion og læring om egen praksis og mulighed for at justere denne. De pædagogiske medarbejdere vil opleve sådanne dialoger som meningsfulde måder at anvende evalueringer på.

Pædagogiske medarbejdere skal træffe mange vurderinger, beslutninger og handlinger i løbet af en dag. Mange handlinger sker hurtigt og baserer sig på de pædagogiske medarbejders professionelle dømmekraft; en erfaringsbaseret fornemmelse for hvad der sker og hvad der er vigtigst. I situationen kan der altid handles anderledes og refleksion over praksis er derfor central. I nuet er der sjældent tid og rum for refleksion, drøftelser og refleksion må ske efterfølgende og skal dokumenteres, fx noteres, for at kunne indgå i en senere systematisk evaluering og kunne give støtte til forandringer af handlinger og praksis. Pædagogisk praksis udfolder sig i komplekse processer, hvor både børn og voksne har intentioner med de handlinger og interaktioner der finder sted. I pædagogisk praksis er der ikke er entydighed mellem indsats og resultat; konteksten og de konkrete menneskers handlinger og beslutninger har betydning for hvad der sker i samspillet. Evalueringer af pædagogisk praksis skal kunne rumme denne kompleksitet. Når man

evaluerer, sætter man særligt lys på en del af det pædagogiske læringsmiljø, velvidende at man ikke kan indfange alt det, børn oplever over hele dagen. De pædagogiske medarbejdere udvælger altså et særligt fokus for evalueringen af det pædagogiske læringsmiljø. Dette fokus beskrives i det didaktiske redskab, PEF, planlægning og evaluering i Furesø, se mere på nedenfor.

Evaluering; kultur, kompetence og kapacitet

Den styrkede pædagogiske læreplan fremhæver, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. En evalueringskultur forstås vi som en sammenhængende tilgang til evaluering og praksis, hvor evalueringer bidrager til udvikling af kvaliteten af den professionelle praksis. En evalueringskultur kræver at dagtilbuddet har udviklet evalueringskapaciteter.

Evalueringskapaciteter forstået som, at arbejde reflektivt med egen evalueringspraksis med henblik på, at blive bedre til at evaluere, til at anvende og omsætte evalueringer til et løft den pædagogiske kvalitet. Struktur og organisering af de pædagogiske medarbejders arbejde med didaktik; med planlægning, dokumentation og evaluering af pædagogisk praksis samt parathed og kompetence til sammen at reflektere over hinandens praksis og til at ændre denne, styrker en evalueringskultur. For at understøtte dagtilbuddenes arbejde med at opbygge en evalueringskultur anvender Furesø Kommune nogle fælles redskaber.

Fælles redskaber i Furesø Kommune

Furesø Kommunes dagtilbud anvender PEF som didaktisk redskab. Her planlægger, analyserer, udvikler, dokumenterer og evaluerer de pædagogiske medarbejdere igangværende pædagogiske forløb, rutinesituationer samt børnekulturen. PEF understøtter den løbende systematiske evaluering. Dokumentation der indgår i evalueringer, kan antage mange former: Interviews af børn, læringsfortællinger, fotos, børns tegninger, video, observationer, udstillinger, relations skemaer; barn-barn eller barn-voksen, logbøger eller skemaer til registrering.

Furesø Kommune understøtter arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan med Læringslaboratorier. I læringslaboratorierne mødes dagtilbudsledere og faglige fyrtårne som sammen udvikler, sparrer og henter ny inspiration og viden til det fortsatte arbejde med den pædagogiske læreplan. På læringslaboratorier sker videndeling, indhentning af ny viden og inspiration, planlægning af nye prøvehandlinger. Læringslaboratorierne veksler mellem debatter, sparring, reflektive teams og faglige input mv.

Til pædagogisk tilsyn er Furesø Kommune inspireret af KIDS, et redskab til Kvalitetsudvikling I Dagtilbud, KIDS ligger tæt op af det pædagogiske grundlag og de 12 mål der vedrører de 6 læreplanstemaer. KIDS anvendes af dagtilbud til inspiration til udvikling af kvaliteten af deres pædagogiske praksis. I de systematiske evalueringer kan dagtilbud med fordel hente inspiration i KIDS og i anbefalinger fra tilsyn.

Hverdagsevaluering, løbende systematisk evaluering og evaluering hvert 2. år

I Den styrkede læreplan er det beskrevet hvordan dagtilbud løbende skal evaluere på hvilke måder læringsmiljøet understøtter børns trivsel, læring, udvikling og dannelse samt at dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år.

Disse 3 niveauer søger vi koblet sammen, således at hverdagsevalueringer giver input til den løbende systematiske evaluering, der har PEF som omdrejningspunkt og endelig den evaluering af dagtilbuddets pædagogiske læreplan der finder sted hvert 2. år.

Tre niveauer af evalueringer, der bidrager og kvalificerer hinanden, indgår i arbejdet med læreplanen.

Hverdagsevalueringer

Hverdagsevalueringer er de uformelle og spontane refleksioner om evaluering som de pædagogiske medarbejdere gør sig, når de holder pause, har sovetime eller er på vej hjem fra arbejde. Disse evalueringer rummer vigtige observationer og refleksioner og kan bidrage til de løbende systematiske evalueringer af pædagogiske forløb og af det pædagogiske læringsmiljø. For at fastholde hverdagsevalueringerne gør de pædagogiske medarbejdere noter ud fra spørgsmål på trykte post-its:

- Hvad forløb godt?
- Hvad blev jeg opmærksom på?
- Hvilke intentioner havde børn/voksne?
- Hvad fik børn/voksne ud af forløbet?

Løbende og systematiske evalueringer

Noter fra hverdagsevalueringer indgår i de løbende og systematiske evalueringer som PEF understøtter. Rammer og struktur for de systematiske evalueringer skaber dagtilbudslederen lokalt. De systematiske evalueringer finder sted på møder hvor relevante pædagogiske medarbejdere deltager. PEF er rammen for indsamling af data og pædagogisk dokumentation og kobler hverdagsevalueringer med løbende systematiske evalueringer.

PEF rummer en spørgeguide der understøtter analysen af praksis:

- Børns udbytte ifht. beskrevne mål og det pædagogiske grundlag
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Hvad viser forløbet om vores refleksioner om valg af indsatser?
- Hvad viser evalueringen af nyt, overraskende og spændende?
- Hvad har vi voksne lært?
- Hvad vil vi vide mere om?
- Hvad tager vi med til næste forløb?

Dagtilbudslederen understøtter at den systematiske evaluering anvender dialogmetoder der bringer flere perspektiver frem og som fremmer udvikling af nye forståelser og ideer.

I processen med løbende og systematiske evalueringer kan dagtilbud arbejde med flere lyttepositioner.

Udpegede pædagogiske medarbejdere holder særligt øje for:

- Børneperspektiv i forløbene
- Guldkorn der rummer vigtig viden og læring
- Det der er vigtigt at formidle og dele viden omkring
- Hvilke begrænsninger eller udgrænsninger børnene møder i forløbet

De opmærksomheder som medarbejderne fra forskellige lyttepositioner får, indgår i dialogerne.

Evaluering af læreplanen hvert 2. år

Dagtilbudsloven fremhæver: at lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen af den pædagogiske læreplan hvert 2. år.

PEF samt anden pædagogisk dokumentation udgør det materiale som evalueringen foretages ud fra. anbefalinger fra tilsynsrapporter medtænkes i evalueringen.

Processen for evalueringen er at dagtilbudsleder og medarbejdere, faglige fyrtårne laver oplæg til evalueringen og opfølgningen på arbejdet med den pædagogiske læreplan. Derefter inddrages den samlede medarbejdergruppe der kommer med input og siden skal forældrebestyrelsen inddrages i en drøftelse og har mulighed for at komme med input og forslag. Dagtilbudsleder har det endelige ansvar for den pædagogiske læreplan.

Evalueringen hvert 2. år tager form af en metaevaluering. En sammenfatning og en analyse af evalueringer fra PEF som er udarbejdet i perioden samt evt. anden pædagogisk dokumentation.

Fra disse PEF hentes informationer fra rubrikkerne:

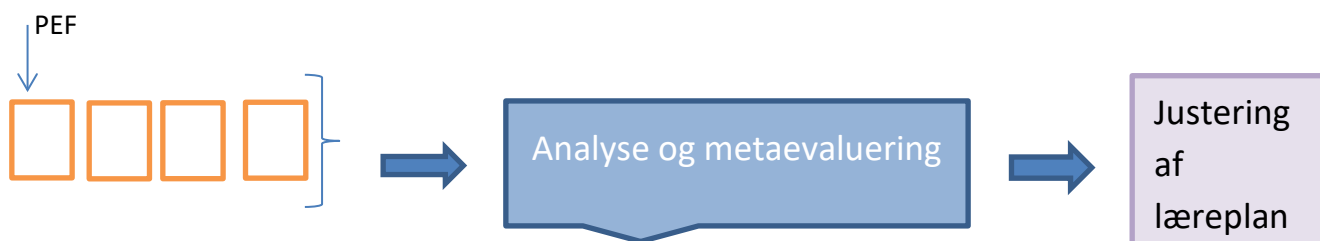
- Refleksion 1
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Refleksion 2
- Hvad tager vi med os

Der kigges på temaer der går på tværs: sammenhænge, tegn og mønstre eller noget der ikke er medtaget.

Vigtige spørgsmål er:

- Hvilken ny læring, erkendelse er gjort, hvor er der noget dagtilbuddet skal arbejde videre med
- Får I realiseret det pædagogiske grundlag tilstrækkeligt?
- Er jeres mål gode at evaluere på, er der forskel på mål for børn i vuggestue og børnehave?
- Har I fundet gode måder at få øje for børnenes perspektiver på?
- Er der et pædagogisk tema I har brug for at indhente mere viden omkring?
- Hvor er der noget i jeres pædagogiske læreplan I vil justere, fx korte retningsgivende refleksioner eller eksempler der bedre beskriver den pædagogiske praksis I tilbyder børnene

Oversigt over evalueringen hvert 2. år:

Hvordan vil vi sikre at hverdagevalueringer tilfører vigtig viden til de løbende og systematiske evalueringer, af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og så børnenes udbytte?

Hvordan udvikler vi evalueringskapaciteter, hvor har vi særligt behov? Og hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Vi fortsætter arbejdet med PEF'er, som giver god mulighed for pædagogiske overvejelser omkring dagene i Krudthuset. De giver god dokumentation for både planlagte og spontane aktiviteter, store som mindre. I forbindelse med analyse og metaevaluering har vi brug for input, som dækker hele evalueringsperioden og kommer fra alle pædagoger i Krudthuset. Et fortsat arbejde med PEF materialet vil også betyde en rutine og ro i forbindelse med selve udfyldelsen af PEF'en. Vi oplever kolleger, som er meget motiverede og interesserede, men samtidig udtrykker usikkerhed, nok primært fordi størstedelen af vores arbejde ikke er skriftlig og udfyldelse af PEF'er endnu ikke en naturlig rutine.

Vi vil også understøtte åbenhed mellem kollegier omkring det pædagogiske arbejde. Det er vigtigt med stadig nysgerrighed om vores hverdag og pædagogik, og vi skal have lyst til at spørge til hinandens arbejde. Vi skal sparre kollegialt hvilket kræver tryghed blandt de ansatte. Når alle møder et rum hvor de bliver hørt vil færre gode ideer gå tabt. Denne form for evaluering er svær at systematisere men ikke desto mindre vigtig i det daglige. Når den nævnes her er det et forsøg på at anerkende og kreditere den.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi glæder os til at udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan, så vel som det pædagogiske arbejde i Krudthuset som forhåbentlig bliver resultatet af vores overvejelser, bliver bedre etableret, et arbejdsværktøj og en vane. I år har vores arbejde med selve udarbejdelsen båret præg af vores (de pædagogiske fyrtårne) relative korte ansættelsestid i Krudthuset, og en stor del af personalegruppen er relativ ny i huset. Vi har forsøgt at inddrage både vores egne "nye" tanker og ideer om pædagogiske arbejde og læreplaner, men også i høj grad forsøgt at indfange Krudthusets dna og store kvaliteter i det pædagogiske arbejde.

Ud over den meget dedikerede medarbejdergruppe er forældrene også en vigtig part som kulturbærer og -indsparkere i huset. Foruden de obligatoriske forældrebestyrelsesmøder har vi indbudt bestyrelsen til et personalemøde med fokus på den pædagogiske læreplan. Her delte personalet sig i mindre grupper, hvorefter bestyrelsen selv valgte hvilken gruppe de ville tilslutte sig/hvilket emne de gerne ville drøfte. I de mindre grupper blev der, med udgangspunkt i relevante PEF'er først debatteret Børnesyn, Dannelse og Børneperspektiv, Leg, Læring, Børnefællesskaber og i anden runde de overordnede seks læreplanstemaer. Gengivelse af disse drøftelser indgår også i vores justering af læreplanen.

Links:

Furesø Kommunes Børne- og Ungepolitik: [Børne- og ungepolitik](#)

Fortsat fremgang for Furesø, Byrådet mål for 2019 – 2020: [Fortsat fremgang](#) Vision 2030: [Vision 2030](#)

Fælles læringssyn 0 – 18 år: [Det fælles læringssyn](#)

Oplæg om dannesperspektiv til dannelsesrejsen, under udarbejdelse

Styrket pædagogisk læreplan, rammer og indhold, EMU [EMU: Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

FN's børnekonvention: [Unicef, børnekonventionen](#)

Dagtilbudsloven: [Dagtilbudsloven](#)